

Muistio 24.10.2014

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Hämeenlinnan vankilan ja sen toimintojen kehittäminen:

Modernit toimintatavat ja yhteistyömallit ansaitsevat myös modernit toimitilat

Taustaa:

Hämeenlinnassa on toiminut vankila 1300-luvulta lähtien. Perinteet ovat pitkät ja alan osaamista on kertynyt todella pitkältä ajalta. Nykyinen Hämeenlinnan vankila on suljettu laitos, joka on toiminut vuodesta 1972. Kiinteistöön kuuluu vuonna 1972 valmistunut päärakennus, vuonna 1986 käyttöön otettu vankisairaala sekä muita vankilan toimintaan liittyviä rakennuksia.

Rikosseuraamuslaitos etsii muiden hallinnonalojen tavoin säästöjä kulurakenteeseen. Keskeisin kysymys on, miten kyetään sovittamaan kriminaalipolitiikkaa ja taloutta yhteen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Yhteiskunnassa tarvitaan ja tullaan tarvitsemaan vankiloita ja rangaistusten täytäntöönpanoa jatkossakin. Tärkeää on miettiä, miten taloudelliset realiteetit huomioiden rangaistusten täytäntöönpanoa voidaan kehittää samalla järjestelmän uskottavuus ja turvallisuus säilyttäen.

Päätöksenteon tueksi Hämeenlinnan vankila on myös oma-aloitteisesti rakentanut strategiaa, joka soveltuu niin nykyiseen taloustilanteeseen kuin tulevaisuuden kriminaalipolitiikkaan

Vankilan peruskorjaus kannattaa aloittaa nopeasti:

Hämeenlinnan vankilan peruskorjaaminen on tarkoituksenmukaista vankilan **väestöllisesti keskeisen sijainnin vuoksi**. Keskeinen sijainti tulee Suomen väestöennusteiden mukaan edelleen korostumaan eteläisen Suomen väestömäärän kasvaessa, joka tarkoittaa myös rikosten ja sitä kautta vankien lukumäärän painottumista eteläiseen Suomeen.

Hämeenlinnassa myös valmistellaan ja pilotoidaan ensimmäisenä useita uusia toimintatapoja vankineuhoidossa ja rikosseuraamusten toimeenpanossa.

Hämeenlinnan vankila on **ainoa naisvankila** ja siellä toimii valtakunnallisesti **ainoa perheosasto**, johon sijoitetaan tutkintavankeudessa olevia vanhempia lapsineen. Lastensuojelun ja rikosseuraamuslaitoksen yhteistyöllä ja sen edelleen kehittämisellä on rakennettu kansainvälisestikin merkittävä toimintamalli. Paljuselleistä eroon pääseminen on myös ihmisoikeuskysymys.

Hämeenlinnan vankilan alueella toimii **Suomen ainoa vankisairaala**. Vankisairaala on kehittänyt toimintaansa siten, että se on omalta osaltaan onnistunut myös tukemaan vankeja ja tekemään työtä sen eteen, että rikosten uusiminen olisi mahdollisimman vähäistä.

Hämeenlinnan vankilalla on **eniten valtakunnallisia tehtäviä**, joiden kehittäminen on esim. pesulatoiminnan osalta hyvässä vauhdissa. Viranomaisyhteistyölle on halukkuutta ja vankilan toimintakeskuksen avaaminen kuvaa poikkeuksellisen innovatiivista ajattelua. Toiminnan jatkuvuutta voidaan ensivaiheessa turvata näiden avulla sekä mahdollisella lisärakentamisella vankisairaalan yhteyteen.

Säästöpaineesiin ja toiminnallisiin kehittämistarpeisiin vastaamiseksi on järkevää tiivistää viranomaisyhteistyötä niin poliisin kuin puolustusvoimienkin kanssa. Tähän Hämeenlinnassa on muita yksiköitä paremmat edellytykset. Samoin vankilan toimintojen sitominen tiiviimmin ympärillä olevaan yhteiskuntaan ja sitä kautta hallitumman vapauttamisen rakentaminen ovat Hämeenlinnan vankilan vahvuuksia, jota on omalta osaltaan mahdollistamassa mm. vankilan välittömässä läheisyydessä oleva Hämeenlinnan tihein yrityskeskittymäalue. Tällaista sijaintia ei muilla ns. lakkautusuhalla olevilla vankiloilla ole.

Hämeenlinnan vankilan toimintojen kehittämisessä **voidaan tarvittaessa tukeutua Hämeenlinnassa sijaitsevaan uuteen poliisitaloon**, joka jäi poliisin toimintojen uudelleen organisoiminnin vuoksi vajaakäytölle. Poliisitalon tiloja voitaisiin mahdollisesti hyödyntää mm. sijoittamalla tutkintavankeja ja vankilan henkilökuntaa poliisitalon tiloihin varsinaisen vankilarakennuksen sijaan.

Vankilan **yhteistyö vieressä sijaitsevan Panssariprikaatin kanssa** on ollut tiivistä. Synergioita tästä olisi saatavissa jatkossa lisääkin muun muassa pesulatoiminnan osalta sekä vankien työllistämässä. Pesulapalveluita tarjotaan myös vankiloiden ulkopuolisille, etupäässä julkishallinnon organisaatioille.

Henkilökunnan asuinalueen muuttaminen avovankilaksi toteuttaisi Rikosseuraamuslaitoksen strategiaa, jolloin olisi mahdollista toteuttaa asteittaista vapautumista kustannustehokkaasti. Hämeenlinnan vankilan alaisuudessa olisi näin ollen suljettu vankila, vankisairaala, keskuspesula, avovankila ja vapauttamisyksikkö, jotka toimisivat yhden johdon ja tukitoimintojen alla. Edellä mainittu keskittäminen toisi pysyviä säästöjä kulurakenteeseen.

Vankilan läheisyydessä pilotoidaan toimintakeskus *Monikka*, jossa rangaistusten täytäntöönpanoa siirretään enemmän yhteiskuntasidonnaiseksi toiminnaksi (Community based rehabilitation). Vankien asteittainen vapauttaminen myös suljetusta laitoksesta onnistuu näin turvallisemmin ja palvelee yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Tämä toimintamalli on uusi ja vastaa niin taloudellisesti kuin toiminnallisestakin näkökulmasta rikosseuraamusalan strategiaan.

Hämeenlinnan vankilan tiloille on äärimmäisen vaikeaa etsiä ilman peruskorjausta mitään muuta vaihtoehtoista käyttötarkoitusta.

Edellä mainituista syistä Hämeenlinnan vankilan suunnitelmallinen peruskorjaaminen olisi aloitettava mahdollisimman nopeasti, vaikka hanke toteutettaisiinkin vaiheittain.